

بسم الله الرحمن الرحيم

اخراج (حذف متربی) در جلسات تربیتی

مربی محترم

امر تربیت دینی مانند سایر امور مهم دیگر، از نکات و پیچیدگی های خاص برخوردار است. اطلاع از این نکات و رعایت آنها توسط مربی و یا کمک مربی، جلسه تربیت دینی را به اوج خود می‌رساند. و سبب شکوفایی هر چه بیشتر استعداد های متربیان جلسه می‌شود. نکاتی که در این جزوه می‌خوانید نتیجه سال‌ها تلاش، تجربه و پژوهش مربیان تربیتی موسسه فرهنگی مهتدین است، که به منظور اعتلای مربیان و ارتقای سطح کیفی جلسات تربیت دینی، توسط معاونت پژوهش موسسه جمع آوری و تدوین شده است.

پس از خواندن این نوشتار، سوالات ذیل به پاسخ نزدیک تر خواهد گردید:

- 1- اخراج از جلسه تربیتی به چه معنایی است؟
- 2- چرا باید فردی را از جلسه تربیتی اخراج کرد؟
- 3- مهمترین اهداف اخراج چیست؟
- 4- شیوه های انجام اخراج از جلسه تربیتی چیست؟
- 5- چه نکاتی در اخراج فرد از جلسه باید مورد توجه گیرد؟
- 6- شاخصه های اخراج فرد از جلسه تربیتی چیست؟
- 7- رفتارهایی که یک مربی باید پس از اخراج فرد داشته باشد چیست؟

مقدمه

در جلسات تربیت دینی، مربی جلسه به عنوان شخصی که روند جلسه تربیتی را ریل گذاری کرده و آن را تا پایان مسیر هدایت می‌کند، با مربی یا متربانی روبرو می‌شود که نه تنها شاخصه‌های تربیت پذیری را دارا نمی‌باشد، بلکه در بیشتر مواقع در روند جلسه تربیتی خلل ایجاد کرده، و ادامه مسیر را سخت و یا غیر ممکن می‌سازند. مربی جلسه در برخورد با این افراد یا او را تحمل می‌کند که در این صورت با مشکلاتی در ادامه مسیر تربیت، به ویژه در برنامه های جانبی جلسه مانند اردوها، گردهمایی‌ها و ... روبرو خواهد شد. و یا اقدام به حذف او می‌نماید که به اخراج مربی از جلسه تربیتی می‌انجامد.

این نوشتار با توجه به ثبت تجربیات استاد ارجمند مهندس مهران ناظم نیا؛ با بیش از 22 سال تجربه تربیت دینی در نوجوانان؛ به بررسی اخراج در جلسات تربیت دینی می‌پردازد. و چپستی، چرایی، نکات و روش های آن را بررسی می‌کند.

هدف از اخراج

از آنجایی که تربیت امری همه جانبه است، برای انجام آن باید نگاهی وسیع، عمیق و در عین حال آینده نگر داشت. همه گفتار و رفتار مربی و یا کمک مربی در جلسه تربیتی، باید هدف و رویکرد تربیتی داشته باشد، تا به انجام هرچه بیشتر تربیت دینی در نوجوانان بیانجامد. در جلسه تربیتی حذف و یا اخراج متربانی از جلسه تربیتی، نباید کورکورانه و خدایی ناخواسته بی دلیل و یا با دلیل غیر موجه انجام شود. این امر باید با اهداف تربیتی که مربی برای آن در نظر گرفته است به تربیت بیشتر افراد جلسه ختم شود.

مربی و یا کمک مربی از اخراج فرد، اهداف ذیل را دنبال می‌کند:

✓ رشد و ترقی اعضا جلسه	✓ تلنگر و تذکر به مربی
✓ حفظ اعضا جلسه از آسیب‌های احتمالی	✓ تنبیه هدفمند فرد
✓ حذف کامل فرد از جلسه	✓ رشد و ترقی فردی که اخراج می‌شود

نکته ای بسیار مهم: هدف از اخراج، خلاص شدن از دست فرد نیست! بلکه اخراج هدف تربیتی دارد

ملاک های اخراج

- 1- مربی تربیت پذیر نیست
- 2- مربی بحران اخلاقی دارد
- 3- مربی از سایر اعضا جلسه عقب است(اخلاق، درس، مطالعه و ...)
- 4- مربی جایگاه مربی و جلسه را مهم نمی‌داند

بررسی

برای اخراج متریبیان باید موارد ذیل توسط مربی و یا کمک مربی جلسه، مورد بررسی قرار گیرد:

(الف) اهداف تربیتی اخراج در خصوص فرد و اعضای جلسه

(ب) ملاک های اخراج و ویژگی های فرد مورد نظر

(ج) چگونگی و نحوه اخراج فرد مورد نظر

بررسی موارد اخراج

اخراج به عنوان تذکر و تلنگر

ویژگی های فرد: متریبی خود را عضو جلسه تربیتی می داند، بحران اخلاقی ندارد، دچار فساد نیست اما تربیت پذیر هم نیست، از جلسه عقب است چه از لحاظ درسی و یا مطالعاتی، جایگاه جلسه و مربی را نمی داند، نسبت به آن بی تفاوت است و برای آن ارزش قائل نیست، با جلسه راه نمی آید و یا حتی هنجار شکنی (مانند مسخره کردن مربی و یا اینکه بدون هیچ ابایی به صورت علنی جلوی چشم مربی و سایر متریبیان، نماز نمی خواند و ...) در جلسه و یا اردوها هم انجام می دهد.

بررسی: شخص مورد نظر در این موارد شیب خطرناکی دارد و با این روند به سقوط دچار می شود. ممکن است بروز آن از ضعف مربی باشد و یا شخص دیر به جلسه اضافه شده است و خیلی از مباحث اولیه جلسه به ویژه مباحث هویتی را درک نکرده باشد و ...

هدف از اخراج: تذکر و تلنگر به فرد برای رشد او

در این مورد، اخراج فرد نقش تذکر و شوک را دارد. اخراج فرد، باعث می شود که او به خودش بیاید و شیب سقوط خود را از بین ببرد. با اخراج از سمت مربی نوجوان سعی در اصلاح خود و رفتار خود می کند. نوجوان در صورتی که متذکر شود دوباره خودش به جلسه باز می گردد، با این تفاوت که این بار برای جلسه و آرمان های آن ارزش قائل است.

اما ممکن است که فرد باز نگردد و به کلی از جلسه برود. برای اینکه این اتفاق نیفتد، باید برای او شرط تعیین کنیم تا نوجوان بفهمد که در صورت اصلاح خود می تواند دوباره در جمع جلسه حضور پیدا کند. با این کار نوجوان و مربی متوجه می شود مشکلش از کجاست، به طور مثال به شخصی که مطالعه نمی کند گفته شود اگر 3 ساعت مطالعه در هفته داشته باشی می توانی برگردی. یعنی راه بازگشت را به او نشان دهی و برای او باز بگذاری.

در اینجا مربی باید فعل فرد مورد نظر را نشانه برود و نه شخصیت او را. اصلاً تنبیه درست یعنی تخریب فعل ناپسند شخص، مصون نگه داشتن و حتی ارزش دادن به شخصیت فرد مورد تنبیه. مثلاً یکی از بچه‌ها با ادب نیست و برای مربی هم احترامی قائل نیست، گفتن این که از تو انتظار این رفتار را نداشتم، این رفتار در شان تو نیست، باعث ارزش دادن به شخص و در عین حال تخریب فعل اوست. اما اگر به جای این کار خود شخص را تخریب کنیم یعنی بگوییم خاک بر سرت یا هر ناسزای دیگری، شخصیت وی تخریب خواهد شد.

نکات

منشاء و منبع افعال ناپسند را تشخیص دهیم. انگیزه او از انجام آن را بفهمیم و آن را قطع کرده و یا به او متذکر شویم. با خود فرد و در خلوت صحبت کنیم، چرا که با مطرح کردن موضوع با اعضاء دیگر، همان مطالب عیناً به فرد منتقل خواهد شد. محبت خود را به او نشان داده و به او بفهمانیم که به او امید زیادی داریم. به او بفهمانیم که او را به خاطر فعل اشتباهش اخراج کرده‌ایم. دلیل آمدن وی به جلسه (آرمانی که او از جلسه تصور می‌کند) را بپرسیم و آرمان‌های جلسه را به او یادآوری کنیم. شخص باید متوجه شود که در شیب سقوط قرار دارد و می‌تواند آن را اصلاح کند.

نکته بسیار مهم: رمز ناراحت نشدن فرد، ارزش دادن به شخصیت فرد و تخریب فعل او است.

اخراج به عنوان تنبیه فرد

استثنا ۶: در اینجا فرد شما را در موقعیتی می‌گذارد که مجبور می‌شوید برای تنبیه فرد و نیز ارزش گذاری برای بچه‌های دیگر او را از جلسه اخراج کنید. به طور مثال پس از گذشت 1 الی 2 سال از حضور در جلسه، فرد ناسزای بدی را در جمع می‌گوید که مربی مجبور است او را اخراج کند

بررسی: گاهی از وقت‌ها مربی برای اینکه عمق کار ناپسند را به فرد و یا به اعضاء جلسه نشان دهد، اقدام به اخراج فرد می‌کند. اخراج فرد در این مورد تنبیه شدید فرد را دنبال خواهد کرد

هدف از اخراج: تنبیه فرد، و ارزش گذاری برای سایر اعضاء جلسه

کارها و نکاتی که باید انجام گیرد:

1. اخراج فرد

2. کنترل خود

3. در حضور بچه ها روراست باشید و دلیل اخراج را بگویید

4. در نبود شخص مورد نظر از او غیبت نکنید

5. در صورت انجام هرگونه صحبت با افراد جلسه، بچه ها عینا بازخورد مربی را به فرد مورد نظر منتقل می کنند

6. توجیه فرد که فعلش بد بوده و شخصیتش محترم است

اخراج به عنوان حذف کامل فرد از جلسه

ویژگی های فرد: نوجوان بحران اخلاقی دارد، شروع به فساد علنی و حرمت شکنی کرده است و یا به فساد اخلاقی شهره است. از جمله ی این موارد می توان به سیگار کشیدن، قهوه خانه رفتن، لواط چه فاعل باشد چه مفعول آگاه، شوخی جنسی دستی و ...

نکته: در لواط فردی که مفعول غیر آگاه بوده و یا به زور به این کار واداشته شده، لازم به اخراج نیست ولی باید تحت نظارت باشد و نباید در آینده مربی بشود.

بررسی: وجود شخص مورد نظر، به جلسه تربیتی آسیب می زند. همانطور که یک سیب گندیده، یک جعبه سیب سالم را فاسد می کند. وجود شخص فاسد که بدون هیچ ابا و به صورت علنی فساد می کند، سایر اعضاء جلسه را فاسد خواهد کرد. اگر اخراج سریع فرد انجام نشود، بقیه افراد جلسه نیز با او همراه می شوند. در جلسات تربیتی دیده شده که با وجود این افراد و عدم اخراج آنها از جلسه، سایر نوجوانانی که برای امر تربیت دینی بسیار مستعد اند، جلسه را ترک کرده و یا اصلا از ابتدای تشکیل، در جلسه حضور پیدا نمی کنند.

هدف از اخراج: حفظ جمع جلسه از آسیب، حذف کامل فرد

در این مورد فرد به معنی واقعی کلمه اخراج می شود. اما باز هم اگر توبه و تغییر کرد، راه برای بازگشت او باقی است.

نکات

از آرمان های جلسه به او چیزی نمی گوییم. بلکه به او متذکر می شویم که این کار او را به جهنم می کشاند و عاقبت به خیر نمی شود.

باید به او فهماند که مسیر درستی را انتخاب نکرده است. از سرنوشت افرادی که این مسیر را رفته اند برای او گفته شود

بدون اینکه غیبت کرد باید برای بچه‌ها دلیل اخراج وی توضیح داده شود تا بتوانند مسائل را از یکدیگر تمییز دهند. و همینطور برای دیگر اعضای جلسه هم تذکر باشد.

اخراج به عنوان رها سازی از جلسه تربیتی(در ابتدای تشکیل)

ویژگی‌ها: دارای هیچ نقطه مثبتی نیست (داشتن خانواده معاند با دین، وضعیت تحصیلی نا مناسب و ضعیف، دروغگوی حرفه ای، دین گریز و عناد کامل با دین و اسلام، عدم رعایت ادب و ...)، در گزینش او برای ورود به جلسه اشتباه انجام گرفته است،

بررسی: در ابتدای تشکیل جلسات تربیتی (شش ماه اول) نوجوانان در مرحله جذب هستند و کم و بیش در جلسه شرکت می‌کنند. هنوز جایگاه جلسه و جایگاه مربی برای آن‌ها جا نیفتاده است. آنها در ابتدا مربی و فضای جلسه را می‌سنجند و به اصطلاح در حال مزه مزه کردن جلسه تربیتی هستند. به دلیل اینکه هنوز بچه‌ها به جلسه پایبند نشده اند و نسبت به آن احساس علاقه نمی‌کنند، اخراج آنها از جلسه بیشتر نقش رها سازی را انجام می‌دهد.

هدف از اخراج: رها سازی از جلسه تربیتی

پس از شناسایی افرادی که ویژگی‌های فوق را دارا می‌باشند. هرچه سریعتر باید برای حذف آن‌ها از جلسه تربیتی آن‌ها را اخراج کرد. در غیر اینصورت اگر شخصیت فرد در بچه‌ها نفوذ داشته باشد، ممکن است جلسه را به هم زده و به تعطیلی جلسه ختم شود. و اگر شخصیت فرد در بچه‌ها نفوذ نداشته باشد، جلسه تربیتی برای او بی‌ثمر خواهد بود. از طرفی پس از مدتی که فکر و ذهن مربی را مشغول کرد، خود از جلسه تربیتی خواهد رفت. در صورتی که با اخراج او مربی می‌تواند، بیشتر به بچه‌های مستعد امر تربیت دینی بپردازد.

نکات

برای دفع و اخراج این اشخاص، باید با یک مربی با تجربه مشورت شود تا کسی بی‌مورد حذف نشود، و در نتیجه مشورت باید به مضر بودن شخص برای جلسه یا برای وقت مربی، مطمئن شوید.

مربی‌ای که علاقه ی زیادی به مربی ندارد، و هنوز کامل دل نبسته است، با بی توجهی مربی(تحویل نگرفتن) از جلسه جدا می شود و نیازی به اخراج او نیست.

اما متریبانی که به مربی به طور نسبی دل بسته اند، با گذاشتن شرط آن‌ها را به صورت موقت اخراج می‌کنیم. مثلاً وضعیت درسی خوبی ندارد، برای ترم بعد او شرط معدل بالا می‌گذاریم، اگر انتظار را بر آورده کرد، به جلسه باز می‌گردد در غیر اینصورت بدون حاشیه و ایجاد نفرت در او عمل اخراج از جلسه انجام شده است.

می‌توان به صورت خصوصی به او گفت که وضعیتش مناسب جلسه تربیتی نیست، و با حضور در جلسه وقتش را تلف می‌کند.

نکته بسیار مهم: در این مرحله از جلسه، در جمع و بدون حضور فرد مورد نظر، حتی انتقاد هم نباید کرد. چرا که مطالب شدیدتر از مراحل قبل و به صورت غیر واقعی و مخرب به فرد اخراج شده انتقال داده می‌شود.

رفتار های مربی پس از اخراج فرد

✓ فضای ارتباطی برای شخص اخراج شده داشته باشیم و او را به آنجا سوق دهیم که یکی از بهترین فضاها هیئت است، فضای دیگر فوتبال‌های دور همی است. به طور مثال فردی که بخاطر لواط اخراج شده را می‌توان به جمع بزرگترهای هیئت سوق داد و به یکی از بچه‌های بزرگسال هیئت سپرد تا او را تحویل بگیرد. به صورت کلی هر مورد اخراجی، در هیئت به عنوان یک غریبه که مستمع است باید تحویل گرفته شود. احترام به او گذاشته شود درست مانند رفتاری که با یک غریبه در هیئت انجام می‌دهیم.

✓ قبلاً به دفعات در خصوص غیبت و حرف زدن پشت فرد اخراج شده تذکر دادیم. در حضور بچه‌های دیگر جلسه، حتی در نقد هم باید به آنها فهمانده شود که به فرد اخراج شده محبت و امید داشتید، اما او خودش خراب کرده است. باز هم متذکر شده بودیم که در 6 ماه اول نباید این نقد هم باشد. افراد اخراج شده دارای حاشیه زیادی هستند بنابراین مربی باید بسیار ظریف عمل کند.

✓ اگر با فرد اخراج شده به طور ناگهانی برخورد داشتید مثلاً در خیابان، باید به شدت او را تحویل بگیرید تا متوجه بشود که او مناسب جلسه تربیتی نبوده است و فقط از جلسه اخراج شده است و نه از دین و اسلام و ... البته این تحویل گرفتن بستگی به میزان فسادش که باعث اخراجش شده دارد. در کل نباید این اخراج باعث شود که فرد دچار کینه شخصی نبست به مربی شود یا از دین زده شود، و این اخراج مبنی بر پس زدن او از دین نیست. او نباید احساس کند که مذهبی‌ها او را پس زدند، به همین دلیل باید یک ارتباط مناسب با فضای دینی و بچه مذهبی‌ها داشته باشد. پایان